

HISTORIAN KIELITIETOINEN OPPIMATERIAALI

Luku 4: Teollistuminen muuttaa maailmaa

Pilvi Orasuo
Kaisa Kauhanen
Elina Pentikäinen

TAMPERE

HISTORIAN KIELITIETOINEN OPPIMATERIAALI

Tämä materiaali on tarkoitettu yläkoulun valmistavan luokan opetukseen. Materiaalissa on yläkoulun seitsemännen luokan historian sisältöjä. Materiaalia voi käyttää myös alaspäin eriyttävänä materiaalina seitsemännen luokan oppilailla.

Luku 4: Teollistuminen muuttaa maailmaa

- Ennen teollistumista
- Teollistuminen alkaa
- Elämää tehdaskaupungeissa
- Teollistuminen aiheuttaa muutoksia
- Suomi teollistuu

Luku 1: Mitä historia on?

Luku 2: Suomesta tulee osa Venäjää

Luku 3: Suomi 1800-luvulla

Luku 4: Teollistuminen muuttaa maailmaa

Luku 5: Imperialismi - Eurooppalaiset valloittavat maailmaa

Luku 6: Suomi ja demokratia

Luku 7: Ensimmäinen maailmansota

Tekstit ja tehtävät: Pilvi Orasuo, Kaisa Kauhanen, Elina Pentikäinen

Piirroskuvat: Aatu Seppänen

Valokuvat: Finna.fi

Julkaisuvuosi: 2025

TAMPERE

4. TEOLLISTUMINEN MUUTTAA MAAILMAA

Ennen teollistumista

Ennen 1800-lukua tavaroita tehtiin käsityönä. Tavaroiden valmistaminen oli hidasta ja kallista. Vain rikkailla oli rahaa ostaa paljon erilaisia tavaroita, vaatteita ja esineitä.

1700-luvun lopulla teknologia kehittyi. Tärkeä uusi keksintö oli **höyrykone**. Höyrykoneessa poltetaan kivihiiltä, ja lämpö tuottaa höyryä, joka liikuttaa koneen osia.

Tehtävät

1. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin.

a. Miten tavaroita tehtiin ennen 1800-lukua?

b. Millaista tavaroiden valmistaminen oli? _____

c. Ketkä ostivat tavaroita ennen 1800-lukua? _____

d. Mikä oli tärkeä uusi keksintö? _____

e. Miten se toimi? _____

Sanasto:

ennen

käsityönä, **käsityö**

hidasta, **hidas**

kallista, **kallis**

vain

rahaa, **raha**

erilaisia, **erilainen**

teknologia

kehittyi, **kehittyä 1**

tärkeä

uusi

keksintö

höyrykone

poltetaan, **polttaa 1**

kivihiiltä, **kivihiili**

lämpö

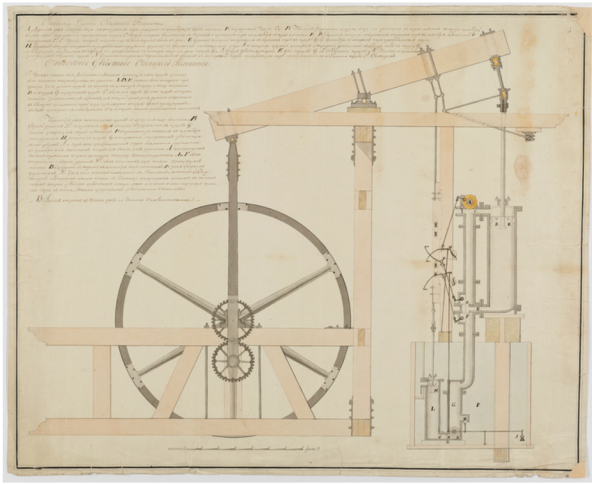
tuottaa 1

höyryä, **höyry**

liikuttaa, **liikuttaa 1**

koneen, **kone**

osia, **osa**

Höyrykoneen piirustus. (Museovirasto)

Teollistuminen alkaa

Teollistuminen tarkoittaa, että perustetaan tehtaita ja ihmiset muuttavat kaupunkeihin töihin tehtaisiin. Ennen teollistumista suurin osa ihmisistä asui maaseudulla.

Teollistuminen alkoi Iso-Britanniasta. Iso-Britannia oli rikas valtio. Sillä oli paljon laivoja ja hyvät kauppareitit maailmalle.

Koska Iso-Britannia oli rikas, sillä oli varaa kehittää keksintöjä ja perustaa tehtaita. Uusiin tehtaisiin tarvittiin paljon työntekijöitä. Ihmiset muuttivat maaseudulta kaupunkeihin töihin tehtaisiin.

Sanasto:
teollistuminen
perustetaan, **perustaa 1**
töihin, **työ**
suurin osa
alkoi, **alkaa 1**
valtio
laivoja, **laiva**
kauppareitit
maailmalle, **maailma**
oli varaa, **olla varaa 3**
kehittää, **kehittää 1**
tarvittiin, **tarvita 5**

Tehtävät

1. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin.

a. Mitä teollistuminen tarkoittaa?

b. Mistä maasta teollistuminen alkoi? _____

c. Miksi ihmiset muuttivat kaupunkeihin?

Iso-Britannia oli **imperiumi**: sillä oli siirtomaita. Iso-Britannia oli rikastunut siirtomaillaan. Myös muilla Euroopan mailla oli siirtomaita.

Eurooppalaiset ihmiset myivät afrikkalaisia ihmisiä orjiksi.

Siirtomaissa viljeltiin mausteita, teetä, kahvia, tupakkaa, sokeria ja puuvillaa.

2. Vastaa kysymyksiin:

a. Miten Iso-Britannia oli rikastunut? _____

b. Mitä siirtomaissa viljeltiin?

Sanasto:
imperiumi
siirtomaita, **siirtomaa**
rikastunut, **rikastua 1**
muilla, **muut**
afrikkalaisia, **afrikkalainen**
orjiksi, **orja**
mausteita, **mauste**
teetä, **tee**
kahvia, **kahvi**
tupakkaa, **tupakka**
sokeria, **sokeri**
puuvillaa, **puuvilla**

3. Lue teksti ja kirjoita puuttuva sana.

- a. Ennen teollistumista _____ ihmisistä asui _____.
- b. Koska Iso-Britannia oli _____, sillä oli varaa kehittää _____ ja perustaa _____.
- c. Uusiin tehtaisiin tarvittiin paljon _____.

4. Taivuta verbiä. Kirjoita taulukkoon.

a. alkaa 1

Persoona-pronomini	Preesens positiivinen	Preesens negatiivinen	Imperfekti positiivinen	Imperfekti negatiivinen
minä				<i>en alkanut</i>
sinä			<i>aloit</i>	
hän				
me		<i>emme ala</i>		
te	<i>alatte</i>			
he				

b. rikastua 1

Persoona-pronomini	Preesens positiivinen	Preesens negatiivinen	Imperfekti positiivinen	Imperfekti negatiivinen
minä				
sinä			<i>rikastuit</i>	
hän		<i>ei rikastu</i>		
me				
te				<i>ette rikastuneet</i>
he	<i>rikastuvat</i>			

Frenckelin paperitehdas Tampereella 1800-luvun lopussa. (Museovirasto)

Elämää tehdaskaupungeissa

Kaupungit kasvoivat nopeasti, kun tehtaisiin tarvittiin lisää työntekijöitä. Kaupunkeihin syntyi **slummeja** eli köyhiä asuinalueita.

Työntekijät asuivat pienissä asunnoissa. Yksi perhe asui yhdessä huoneessa. Aluksi kaupungeissa ei ollut hyvää hygieniää. Sairaudet levisivät helposti. Kaupungeissa ei ollut sähköä. Ihmiset liikkuvat hevosilla ja kävellen. Tehtaista tuli savua ja nokea. Ihmisten oli vaikea hengittää.

Miehet, naiset ja lapset työskentelivät tehtaissa. Työpäivät olivat pitkiä. Palkka oli pieni. Työpäivä oli 12–16 tuntia. Viikossa oli yksi vapaapäivä. Sairaana piti mennä töihin. Työ tehtaissa oli vaarallista. Tehtaissa tapahtui paljon onnettomuuksia. Ihmisillä ei ollut turvallisia työvarusteita tai turvallisia työvaatteita kuten kypärää. Tehtaissa oli kuuma, siellä oli kova melu ja siellä oli likaista.

Tehtaiden työntekijät olivat tyytymättömiä. He halusivat parempaa palkkaa ja turvallisemmat tehtaats. He perustivat ammattiliikkeen. **Ammattiliike** yritti muuttaa työntekijöiden asioita paremmiksi. He halusivat myös äänioikeuden vaaleissa. **Äänioikeus** tarkoittaa, että ihminen saa äänestää vaaleissa ja voi vaikuttaa yhteisiin asioihin. 1800-luvulla vain rikkailla miehillä oli äänioikeus.

Pitää, täytyy, on pakko

Tekijä on genetiivissä (-n, -en) + pääverbi perusmuodossa

Minun **pitää** siivota.

Hän**en** **täytyy** mennä kauppaan.

Meid**än** **on** **pakko** opiskella.

Liis**an** **pitää** tehdä läksyt.

Oppilaid**en** **on** **pakko** mennä kouluun.

minun
sinun
hänen
meidän
teidän
heidän

Huom!

Hyvä - parempi - paras

Sanasto:

nopeasti, **nopea**

lisää (= enemmän)

asuinalueita, **asuinalue**

pienissä, **pieni**

asunnoissa, **asunto**

perhe

sairaudet, **sairaus**

levisivät, **levitä 5**

sähköä, **sähkö**

liikkuivat, **liikkua 1**

hevosilla, **hevonon**

kävellen, **kävellä 3**

tuli, **tulla 3**

savua, **savu**

nokea, **noki**

vaikea

hengittää, **hengittää 1**

työpäivät, **työpäivä**

palkka

viikossa, **viikko**

vapaapäivä

piti, **pitää***

mennä 3

vaarallista, **vaarallinen**

tapahtui, **tapahtua 1**

onnettomuuksia, **onnettomuus**

turvallisia, **turvallinen**

työvarusteita, **työvaruste**

työvaatteita, **työvaate**

kypärää, **kypärä**

kuuma

kova

melu

likaista, **likainen**

tyytymättömiä, **tyytymätön**

parempaa, **parempi**

ammattiliikkeen, **ammattiliike**

yritti, **yrittää 1**

muuttaa, **muuttaa 1**

äänioikeuden, **äänioikeus**

vaaleissa, **vaalit**

vaikuttaa 1

yhteisiin, **yhteinen**

Tehtävät

1. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin.

a. Miksi kaupungit kasvoivat nopeasti? _____

b. Mitä slummit olivat? _____

c. Missä työntekijät asuivat? _____

d. Millaista elämä kaupungeissa oli?

e. Kuinka pitkiä työpäivät tehtaissa olivat? _____

f. Millaista työ tehtaissa oli?

g. Miksi tehtaan työntekijät olivat tyytymättömiä?

h. Mitä tehtaan työntekijät halusivat?

2. Yhdistä sana ja selitys.

a. Teollistuminen	• siellä asuu paljon ihmisiä
b. Höyrykone	• tekee työtä tehtaassa
c. Tehdas	• paikka, jossa tehdään tavaroita
d. Keksintö	• yritti muuttaa työntekijöiden asioita paremmiksi
e. Kaupunki	• perustetaan paljon tehtaita ja ihmiset muuttavat kaupunkeihin
f. Työntekijä	• höyryllä toimiva kone
g. Slummi	• köyhä asuinalue
h. Ammattiliike	• tekee työtä tehtaassa

3. Kirjoita virke ohjeen mukaan. Taivuta sanoja.

- a. _____. (ME + TÄYTYÄ + SYÖDÄ)
- b. _____. (SINUN + ON PAKKO + AUTTAA)
- c. _____. (MINÄ + PITÄÄ + SIIVOTA)
- d. _____. (LIISA + TÄYTYÄ + LUKEA)
- e. _____. (OPPITUNTI + ON PAKKO + LOPPUA)
- f. _____. (HE + PITÄÄ + TEHDÄ LÄKSYT)
- g. _____. (MARIA + TÄYTYÄ + NUKKUA)
- h. _____. (OPETTAJA + ON PAKKO + KATSOA)

Höyryjuna 1900-luvun alussa.
(Nurmeksen kaupunginmuseo)

Teollistuminen aiheuttaa muutoksia

Teollistumisen aikana keksittiin uusia keksintöjä. Höyrykoneista tuli isompia ja tehokkaita. Tehtaat tekivät uusia tavaroita koko ajan enemmän ja nopeammin. Tavaroiden hinnat laskivat. Myös köyhillä oli rahaa ostaa halvempia tavaroita.

1800-luvulla keksittiin höyrylaiva, höyryjuna ja sähkövalo. Tavaroita ja raaka-aineita kuljetettiin nopeammin kauemmas. Ihmiset matkustivat nopeammin paikasta toiseen.

1800-luvulla kaupungeissa hygieniä parani ja ihmisiä kuoli vähemmän. Lääketiede kehittyi. Uusia lääkkeitä keksittiin 1900-luvulla.

Sanasto:

aikana

keksittiin, **keksiä 1**

tehokkaita, **tehokas**

hinnat, **hintaa**

laskivat, **laskea 1**

höyrylaiva

höyryjuna

sähkövalo

raaka-aineita, **raaka-aine**

kuljetettiin, **kuljettaa 1**

kauemmas, **kauas**

matkustivat, **matkustaa 1**

paikasta, **paikka**

toiseen, **toinen**

lääketiede

lääkkeitä, **lääke**

Suomi teollistuu

Suomi teollistui myöhemmin. Suomessa on paljon metsää ja metsäteollisuutta. Puusta tehdään esimerkiksi paperia. 1800-luvulla talonpojat omistivat metsiä. Talonpojat myivät puuta ja saivat rahaa. Rahalla he ostivat uusia koneita maatiloille. Koneet tekivät ihmisten työt ja työntekijöitä oli vähemmän. Säätyjen ulkopuoliset muuttivat kaupunkiin töihin.

Sanasto:

myöhemmin, **myöhä**

metsää, **metsä**

metsäteollisuutta, **metsäteollisuus**

puusta, **puu**

tehdään, **tehdä 2**

esimerkiksi, **esimerkki**

paperia, **paperi**

saivat, **saada 2**

vähemmän, **vähän**

ulkopuoliset, **ulkopuolinen**

Tehtävät

1. Lue tekstit. Vastaa kysymyksiin.

- Mitä keksintöjä keksittiin teollistumisen aikana? _____
- Mitä muutoksia teollistuminen aiheutti? _____
- Miksi ihmisiä kuoli vähemmän? _____
- Mitä teollisuutta Suomessa on? _____
- Mitä puusta tehdään? _____
- Mistä talonpojat saivat rahaa? _____
- Mitä talonpojat ostivat? _____
- Miksi työntekijöitä oli vähemmän? _____

2. Mitä kuvassa on? Kirjoita oikea sana kuvan alle.

höyrylaiva sähkövalo ompelukone höyryjuna polkupyörä tehdas kaupunki työntekijä

(Nurmeksen museo)

(Loviisan kaupunginmuseo)

(Helsingin kaupunginmuseo)

(Vapriikin kuva-arkisto)

(Pauli Koskivuolle, Poikilo-museot)

(J. Ljungqvist, Museovirasto)

(Helsingin kaupunginmuseo)

(Satakunnan museo)

3. Teollistumisen hyödyt (hyvät asiat) ja haitat (huonot asiat).

Yhdistä väite viivalla laatikkoon.

Uudet keksinnöt

Huono ilma / saasteet

Teknologia kehittyi

Pieni palkka

Ihmisillä oli töitä

Naiset pääsivät töihin

Työpäivät olivat pitkiä

Tavaroiden hinnat laskivat

Tehdastyö oli vaarallista

Matkustaminen oli nopeampaa

Lääketiede kehittyi

Huono hygienia kaupungeissa

Sairaudet leviävät

HYÖTY
(hyvä asia)

HAITTA
(huono asia)

4. Taivuta verbiä. Kirjoita taulukkoon.

a. keksiä 1

Persoonapronomini	Preesens positiivinen	Preesens negatiivinen	Imperfekti positiivinen	Imperfekti negatiivinen
minä				<i>en keksinyt</i>
sinä			<i>keksit</i>	
hän	<i>keksii</i>		<i>keksi</i>	
me		<i>emme keksi</i>		
te	<i>keksitte</i>			
he				

b. tehdä 2

Persoonapronomini	Preesens positiivinen	Preesens negatiivinen	Imperfekti positiivinen	Imperfekti negatiivinen
minä				
sinä			<i>teit</i>	
hän		<i>ei tee</i>		
me				
te				<i>ette tehneet</i>
he	<i>tekevät</i>			

5. Kirjoita kuvasta sanoja ja virkkeitä.

- Missä ihmiset ovat?
- Mitä ihmiset tekevät?
- Mitä kuvassa on?
- Keitä kuvassa on?
- Mihin he menevät?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.